

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

František Gellner

Mgr. Eva Mužná

**Výukový materiál zpracován v rámci projektu
EU peníze školám**

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Eva Mužná.
Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785. Provozuje Národní ústav pro
vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických
pracovníků (NÚV).

Registrační číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0229
Šablona:	III/2
Č. materiálu:	VY_32_INOVACE_150
Datum vytvoření:	27. 7. 2013
Ročník:	3.
Předmět:	Český jazyk a literatura
Vzdělávací oblast:	Jazyková
Tematická oblast:	Česká literatura přelomu 19. a 20. století
Anotace:	Žákyně a žáci se seznámí se životem a uměleckým působením významného českého autora Františka Gellnera

František Gellner

Rozum je vždy škodná v revíru

srdce.

F. Gellner

- ❖ narozen 19. června 1881 v Mladé Boleslavi
- ❖ otec – nepříliš zámožný židovský obchodník – vzbudil v synovi zájem o literaturu, matka – literární sklony
- ❖ absolvoval gymnázium
- ❖ po maturitě v roce 1899 dva roky studoval techniku ve Vídni – počátky jeho **bohémského života**
- ❖ od roku 1901 studoval na **báňské akademii v Příbrami**, roku 1905 odjel studovat **malířství do Mnichova a Paříže**, v roce 1909 zahájil své studium na malířské akademii v Drážďanech, o rok později však znovu odjel do Paříže
- ❖ politicky tíhl k **anarchismu**
- ❖ od roku 1911 žil v Brně a pracoval v **Lidových novinách** – karikaturista, fejetonista
- ❖ **onemocněl syfilidou** – téma se promítá do tvorby
- ❖ v srpnu 1914 - přestože nebyl zdravý - musel v Mladé Boleslavi **narukovat**
- ❖ byl odvelen na haličskou frontu
- ❖ během vyčerpávajícího pochodu **ulehl u silnice a trpně očekával svůj osud**
- ❖ **od 13. září 1914 byl u svého pluku veden jako nevěstný** – přesné datum úmrtí není známo

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Eva Mužná.
Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785. Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV).

Gellnerův odraz v hudbě

Ve filmu Juraje Herze *Petrolejové lampy* (1971) zhudebnil skladatel Luboš Fišer některé Gellnerovy básně jako kuplety a šansony.

Jaromír Nohavica má ve svém repertoáru *Radosti života*.

Punk-rocková hudební skupina hraje 3 Gellnerovy zhudebněné básně - *Všichni mi Ihali*, *Perspektiva a* *Buď matko Boží pomocna*.

Anarchismus

je politická ideologie usilující o vytvoření společnosti bez sociální, ekonomické a politické hierarchie a jiných forem nadvlády člověka nad člověkem.

Anarchisté odmítají politickou moc a centralizaci, usilují tedy o zrušení státu. Donucování funkce moci je vnímána jako překážka lidské svobody. Anarchistické směry usilují o nahrazení kapitalismu jiným ekonomickým systémem. Cílem anarchismu je společnost bez vlády – anarchie. Anarchisté tvrdí, že lidská pospolitost je schopna se seberegulovat a spravovat bez právního řádu ve formě zákonů.

Výraz anarchismus je odvozený z řeckého slova *anarchos*, znamenající bez vládců, výraz "anarchia" pak znamená stav bez (utlačovatelské) autority.

Charakteristika tvorby

- ❖ počátky Gellnerovy poezie jsou poznamenány **ironií a sebeironií**
- ❖ z titulu **Po nás ať přijde potopa** čiší **konflikt mladické vášně s dobou, pokryteckými ideály a maloměšťačtívím**
- ❖ milostné vztahy jsou zhuštěny na **erotickou a sexuální podstatu**
- ❖ nebojí se **odkrývat společenská tabu** – pohlavní choroby, nevěstince, nevěra
- ❖ **otevřenost sdělení** je až šokující
- ❖ zdánlivě autor sám sebe v očích čtenářů snižuje - **píše o sobě kriticky a s cynismem, ale cynikem není**, pouze se pokouší sám sebe moralizovat
- ❖ **zastírá touhou po skutečném citu a svou bolest a zklamání**
- ❖ odlišil se **antiliterárností** - básně se podobají písničkám, jsou jednoduché, mají krátké verše, většinou i krátké strofy, některá strofa se i opakuje jako refrén
- ❖ nepoužívá obrazná pojmenování – pojmenovává přímo
- ❖ **verše jsou prosté, mají pravidelný verš i rým**, blíží se prozaickému sdělení
- ❖ využíval dobových forem lidové zábavy - **kuplety, šansony**
- ❖ jeho dílo bylo výrazně **ovlivněno anarchismem**

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Eva Mužná.
Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785. Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV).

Šanson, v originále *chanson*, má svůj původ ve Francii. Tato středověká francouzská píseň byla zpívána francouzskými trubéry. Píseň měla jednoduchou melodii a rytmus. Text býval často humorný, satirický a často i frivolní.

V 19. století vznikla ve francouzských kabaretech moderní forma šansonu, která našla své uplatnění zejména v zábavním průmyslu. Posun nastal i v textu šansonů, který se od jednoduchých popěvků vyvinul v poeticky hodnotná básnická díla. Textaři šansonů nezřídka byli a jsou přední básníci. Mezi nejznámější interprety francouzského šansonu patří např. Édith Piaf, Yves Montand, Charles Aznavour, Jacques Brel nebo Gilbert Bécaud.

V Čechách lze rozvoj šansonu datovat od 30. let 20. století. Od kabaretních začátků, kde měl význačné postavení Karel Hašler, přes tvorbu Jaroslava Ježka, až po moderní šanson, jehož představitelkou je dnes Hana Hegerová či Lenka Filipová.

Tabu je striktní sociální zákaz některé z lidských aktivit nebo sociálních zvyků označených za svaté a zakázané. Porušení tabu je obvykle ve společnosti považováno za nežádoucí a nepřijatelné. Tento termín pochází z tonžštiny a objevuje se v mnoha polynézijských kulturách. V těchto kulturách je *tabu* často spojeno s náboženstvím.

Do Evropy toto slovo „přivezl“ v roce 1777 James Cook při návratu ze své cesty do jižních moří. Z angličtiny pak přešlo do většiny evropských jazyků.

Některá tabu jsou zakázána zákonem, některá vedou jen ke ztrapnění, hanbě, nebo nezdvořilosti. Také to, co v jedné společnosti je naprosté tabu, v jiné může být naprosto normálním chováním.

Syfilis, rovněž příjice či lues, je pohlavně přenosné infekční onemocnění. Nositelem je obvykle osoba v raném stádiu nemoci, která jej přenáší pohlavním stykem. Poměrně častá je i infekce plodu během těhotenství nebo při kojení.

První vývojové stádium se vyznačuje vznikem nebolestivého tvrdého vředu v místě vstupu infekce (genitálie, okolí řitního otvoru, ústa). Druhé časné stádium se projevuje vyrážkami, lézemi sliznic a zduřením uzlin. Následuje bezpříznakové období, zhruba ve třetině případů dochází po 5 až 30 letech k pozdní syfilidě. Dochází k poškození srdce a krevního oběhu (zánět srdečnice), či k periostitidě s kostními deformacemi. Po 10 až 30 letech se pak třetí stádium projevuje jako pozdní neurosyfilida s progresivní paralýzou (atrofie mozku, demence), nebo tabes dorsalis (poškození zadních provazců míšních s poruchami chůze a citlivosti).

Někteří syfilitici tak umírali v psychiatrických léčebnách, na specializovaných venerologických odděleních, mnozí skončili těžce invalidizováni. Docházelo rovněž k četné stigmatizaci nemocných, choroba ve svém druhém stádiu bývala často považována za trest boží a syfilitici proto byli v období raného novověku řazeni mezi malomocné. Mnozí jedinci rovněž nakazili i celou svoji rodinu.

Použité zdroje

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gellner1.jpg?uselang=cs>. [online]. [cit. 2013-07-27].

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gellner_selfportrait.jpg?uselang=cs. [online]. [cit. 2013-07-27].

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Anarchismus>. [online]. [cit. 2013-07-27].

<http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0anson>. [online]. [cit. 2013-07-27].

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Syfilis>. [online]. [cit. 2013-07-27].

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Tabu>. [online]. [cit. 2013-07-27].

BALAJKA, B., Soldán, L., Charouz, E. Přehledné dějiny literatury. 2. vyd. Praha: Fotuna, 1995. ISBN 80-7168-225-X. s. s. 24, 43, 50, 97, 100.

FORST, V. a kol. Lexikon české literatury I. 2. vyd. Praha: Academia, 1985. ISBN 80-200-0797-0.

Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Mgr. Eva Mužná.
Dostupné z Metodického portálu www.rvp.cz, ISSN: 1802-4785. Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV).